Meer conferenties over kwaliteit Nederlandse taal

Oprichting platform voor Neerlandistiek

ORANJESTAD — Een nieuw opgerichte Caribische Associatie voor Neerlandistiek gaat fungeren als platform en bijeenkomsten organiseren, waarbij docenten, Neerlandici en taalkundigen informatie uitwisselen, onderzoeksresultaten en nieuwe bevindingen doorgeven en kennis nemen van nieuwe methodes in het taalonderwijs. Dat werd bekendgemaakt aan het eind van de tweedaagse conferentie Neerlandistiek, georganiseerd door de Universiteit van Aruba (UA) en de Nederlandse Taalunie.

door **Anton Bohnen**

Dit platform voor Neerlandistiek krijgt ondersteuning van de Nederlandse Taalunie, die op haar beurt met de Nederlandse overheid contracten en overeenkomsten heeft gesloten voor alle gebieden waar Nederlands wordt gesproken: België, Suriname, Zuid-Afrika en de Nederlandse Caribische eilanden. De Nederlandse Taalunie zal in overleg met partners in die gebieden werken aan de kwaliteit en de verbetering van het Nederlands.

Vorige week woensdag en donderdag vond dus op Aruba de eerste bijeenkomst plaats voor docenten, Neerlandici en taaldeskundigen die in het Caribisch gebied werkzaam zijn. Het is de bedoeling dat de Caribische Associatie vaker dergelijke conferentie gaat houden, waarbij de kwaliteit van het Nederlands centraal staat.

Nederlands levende taal

Het Engels (Bovenwinden) en het Papiaments (Benedenwinden) is en blijft de belangrijkste taal. De prominente plaats van het Nederlands is in de Cariben al jaren geleden verdwenen en die plaats zal zij ook nooit meer innemen. Op Aruba bijvoorbeeld is Nederlands in niet meer dan 7 procent van de huishoudens de voertaal, gelijk aan het Engels. Spaans staat met 14 procent op een stevige tweede plek na het Papiaments (69%). Toch vinden de meeste deelnemers aan deze conferentie, die dinsdag opende met een lezing van schrijver Kader Abdolah en donderdag sloot met een lezing van hoogleraar Jan Renkema, het Nederlands nog altijd een levende taal op de eilanden. Dat is natuurlijk het geval op de zogenaamde BES-eilanden (Bonaire, Eustatius en Saba), sinds zij als speciale gemeenten bij Nederland zijn aangesloten. Maar ook op de andere eilanden blijft het Nederlands relevant, door de aansluiting van het voortgezet onderwijs met het hoger en universitair onderwijs. Alleen al om die reden zal het Nederlands in onze regio ook op langere termijn zijn plaats behouden. Het is dan ook niet onlogisch dat rector Eric Mijts van UA in overleg met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek het initiatief nam voor deze buitengewone en opvallende conferentie Neerlandistiek. Uiteindelijk namen veertig taal- en letterkundigen uit Suriname, Curaçao, Bonaire, Sint Maarten, Nederland, Vlaanderen en Aruba deel aan de conferentie. Ze volgden zestien lezingen over taalkunde, taalbeheersing, didactiek en literatuur.

Dualisme in het taalonderwijs

De kwaliteit van de Nederlandse taal staat zwaar onder druk, aan de ene kant doordat het Nederlands als voer- en spreektaal aan bereik en omvang heeft ingeboet, aan de andere kant doordat het belang van deze taal nog steeds door iedereen onderkend wordt die bezig is met de toekomst van onze kinderen,. Veel deelnemers aan de conferentie moesten erkennen dat het verbeteren van het Nederlands binnen ons onderwijs geen eenvoudige opgave is. In het basisonderwijs bijvoorbeeld is en blijft de instructietaal vooral het Papiaments. Vanuit het voortgezet onderwijs komen geluiden dat het Nederlands van de leerlingen in de startfase onder de maat is. Men twijfelt daardoor aan een goede aansluiting met het hoger en universitair onderwijs. Het onderwijs op Aruba bijvoorbeeld wordt dan ook nog eens extra bemoeilijkt, omdat toch in zo'n 22 procent van de huishoudens het Spaans of Engels de voertaal is.

Voor IPA (Instituto Pedagogico Arubano) is het geen gemakkelijke opgave om leerkrachten op te leiden die deze situaties in de volle omvang gaan ervaren in hun latere werkkring. Des te bemoedigender was het om van de conferentiedeelnemers te horen hoe ze op creatieve wijze met het taalonderwijs omgaan. Zo blijken de verhalen van Compa Nanzi een geweldig middel te zijn om kinderen met verschillende talen te laten kennismaken. De spinverhalen reisden van Afrika naar het Caribisch gebied en Zuid-Amerika en zijn ook in Nederland te horen.

Foto: Anton Bohnen

Deelnemers aan de eerste conferentie Neerlandistiek bij de Universiteit van Aruba.

Meertaligheid

Een vreemde taal leren werkt het beste als de eigen taal eerst op een goede manier wordt bijgebracht. Daarom kiest men voor het Papiaments in het basisonderwijs. Toch tonen recente onderzoeken aan dat een kind gemakkelijker meerdere talen leert spreken dan we geneigd zijn aan te nemen. Kleuters blijken op een bijna natuurlijke wijze woorden te kunnen van een voor hen vreemde taal. En het moet gezegd, ook jonge Arubanen kunnen in gesprekken soepel van de ene taal naar de andere overstappen. Verder onderzoek naar meertaligheid als principe voor het taalonderwijs zou in de toekomst wel eens een belangrijke plaats kunnen gaan innemen. Hierbij wordt dan ook nog vaak opgemerkt dat meertaligheid het blikveld van onze opgroeiende kinderen verruimt. Zij nemen tenslotte niet alleen kennis van vreemde talen, maar tegelijkertijd ook van vreemde culturen. Het verhoogt het begrip voor 'de ander'. Tenslotte zien we ook dat kabeltelevisie, computerspelletjes en de constante aanwezigheid van buitenlandse toeristen op de eilanden, de kennis van vreemde talen laat toenemen.

Nederlands schrijven en spreken onder leerlingen en studenten van het voortgezet en hoger onderwijs is aan erosie onderhevig. Behalve de onhandigheid met 'de' of 'het' voor een zelfstandig naamwoord, is vaak ook de zinsopbouw een terugkerend probleem. Wellicht omdat de zinsopbouw in andere talen sterk verschilt, wemelt het van kromme zinnen en daardoor bijna onleesbare teksten. Op UA probeert men dat te verbeteren door in de lessen actuele of meer persoonlijk gebonden onderwerpen te gebruiken als breekijzer om de studenten beter te laten formuleren. Dat het Nederlands zoveel slechter is en in het algemeen op de achtergrond is geraakt sinds onze 'Fratertijd', blijkt ook uit het feit dat we het nog steeds moeten hebben van Boeli van Leeuwen, Cola Debrot, Tip Marugg en Frank Martinus Arion als we Caribische schrijvers willen lezen die in het Nederlands schrijven. Volgens Wim Rutgers (Universiteit van Curaçao) neemt het aantal publicaties in het Nederlands al een tijdje gestaag af.